

ŠKRAT

„ŠKRAT“ vsako prvo in tretjo soboto
V meseci vsakem razlil bo togoto.

„ŠKRAT“ stane vse leto 3 glđ., pola
leta 1 glđ. 50 kr., četrt leta 80 kr.

V Ljubljani, dne 21. marca 1885.

Številka 4. — Tečaj III.

Naročnina in reklamacije naj se pošljajo
upravnistvu, spisi pa urednistvu v „Na-
rodno Tiskarno“ v Ljubljani.

Nefrankovani dopisi se ne sprejemajo.

Naša pesem.

Zložil Janez krstnik.

Cekinov ste cesarskih sto*)
Za pesem obljubili,
Ki naj popravi vaše zlo,
Izmišljeno po sili;
In našla se je v kratkem res
Popevka vam po godi;
„Šest sto, ne pet“, kričite vmes,
„To naša pesem bodi!“

Bilo je treba v roke stó
Cesarskih zlatov šteti,
Da mogel je popevko to
Nemčurski pevec peti.
To pač ni čista kri srca,
Ki v vaših žilah leze,
Za zlat rumen se že proda,
To sok je z vele breze!

To pesem ste že drugič zdaj
Po naših peli krajih;
Češ, ta s sužanjstvom jih obdaj!
A taka ne obda jih! —
Po naših žilah gorka kri
Krepkó ima rodbino;
Žal — da smo ž njo mešali mi
Se z vašo gadovino.

Kdo je dajal rosé glavé
Nad Trstom, našim gradom?
Ljubljansko branil kdo poljé,
Ustavljaj se napadom?
Kdo Vesteneka je napel,
Nam Šraja je divjaka?
Kdo Dežmanu je moč odvzel,
Ubrani vas Turjaka?

Za vašo plačo in mandat,
Mi kri smo prelivali,
A vi nam jarem ste na vrat,
Oj sužnji jarem djali.
Rojake v boj pojali ste
Za tujo domovino,
Slovensko kri izdali ste
Za nemško zgodovino.

Izdajski, kleti nam mandat,
S krvjo smo mi gnojili,
Doma, doma pa smo polje
S solzami si rosili.
Po kupljenem redutu tam
Meč vašá je zorela,
Doma, doma je slava nam
Dveh pesnikov zvenela.

Postojina, redutni dvôr!
To še pri nas odmeva
Tako britkó! Deželni zbor
Srđi nas in — ogreva.
In te ne plača ne cekin,
Nemčurska niti hvala,
Ne plača pesmi te spomin,
Izdaja je plačala.

Ko pride vam volitve čas,
Bo sama se rodila
Popevka, ki bo vsako vas,
Deželo vsó dramila.
Sedaj vam nad trebuščekom,
Se polna skleda spenja,
Pa kmalu pride vam polom
Za njim pa dan trpljenja.

Slobodno pojte jo glasno
To pesem vašo — zlato;
Pri nas, pri vas, povsod vedó,
Da plačan je, kdor zná to.
V vračilo poje vam naj „Škrat“,
Naj vdere vas iz kože;
Proklet mandat vam tisočkrat, —
Hajd v boj na prava nože!

*) Cekinov sto = blizo 600 glđ. a. v., torej toliko kot posestvo vredno 600 for., ali če hočete, prav toliko, kolikor izdaje slovenski deželni zbor kranjski za nemški pouk. Teh sto cekinov ima zato tako visoko ažijo, ker se je po notranjski volitvi tudi na Dunaji vse podražilo, in Zenari, naš gost in izveden borzijanec nam pripoveduje, ko se zvečer pri peči malo pogrejemo, da je kurz zato tako poskočil, ker je glavni agent za 100 cekinov tudi nekje tam na Dunaji.

„ŠKRAT.“

Vaške slike.

Obrajhov Anton.

Mislite si človeka, osemdeset in devet let starega, srednje velikosti, zgrbančenih lic, sivih zmršenih las, a pri taki starosti nenavadne čilosti in urnosti. Nos mu je precej debel in rdeč, ustna zavihana, rdeče čeljusti brez zob, oči drobne in bistre, ušesa pa velika in doli viseča, „da bi lahko jezdil na njih“, kakor so pristavljali hudomušni ljudje. Prtene hlače opletajo mu okolo šibkih nog in rjava meča napravljajo na človeka nekaj čuden utis. Obuvala ni nosil nikoli, ni po leti ni po zimi. Po zimi črevljev ni potreboval, ker ni šel nikdar od doma, po leti pa je obuvalo tako brez vsakega pomena. Rdeč telovnik z debelimi gumbi mu je prav pristojal na zamazano srajco iz najsurejšega platna, polepljeni črni slamnik pa je kazal, da ga je tudi nova moda nekoliko oblazila.

Tak je bil ta mož, ki so ga zmerjali za „Obrajhovega Antona“! Nobeden ga ni klical drugače, če tudi je bil oženjen in še jedno hčer je imel, ki je v mestu pri neki dobri gospej služila ali ka-li? Ustno sporočilo nam ne ve povedati, kako je Obrajhov Anton prišel do svojega imena. Pač pa je trdil naš cerkovnik, ki se je včasih razkoračil tudi na jezikoslovnem polji — in to tudi ni kar si bodi! — da so bili Antonovi pradedje zidarji in da je brž ko ne kateri slul vsled svoje izredne nadarjenosti v stavbarski umetnji in da so mu sovaščani dali častno ime „Obrajha“, ker je znal dobro hiše „obrajhati“.

Skoro bi bil pozabil povedati, da je bil Anton na svoje stare dni jako gluha. Kako je Anton tako oglušil, ve nam vaški letopisec že več resnice povedati. Mož je bil namreč tudi vojak, in sicer v tistem času, ko so še lovci pobirali kmečke fante in Anton sam je rekel, da so ga ujeli ravno tam pred Cvetom, ko je pod oknom stal in z nekom v izbi govoril. Ta „neki“ ali „neka“ pa ni bila Jera sedanja njegova zakonska družica; te še takrat na svetu ni bilo. Kdo ali katera je bila, s katero je Anton takrat govoril, letopisec molči. V vojake je bil potisnen in celih štirinajst let ga ni bilo domov. In pri topničarjih je Anton prišel ob svoj zdravi sluh, nikjer drugod. Kaj je vse doživel pri vojaki, v kolikih vojskah je bil, pové zopet drug letopisec, kate-rega pa jaz nisem imel pri rokah. — Gluh je bil toraj mož zelo in Jera

upila je tako na kosmata (epitheton significans!) ušesa Antonova, da ni nobeden gost rad stanoval v Kobiljekarjevi bajti, kjer sta Obrajha osebenkovala. Jera je prišla pri sovaščanih celo v pregovor: „Upiješ kakor Obrajhovka!“

Dognano je, da je bil Anton svoje dni krojač in Meškóv oča so imeli še plašč, ki ga jim je Anton ukrojil, ko so se ženili. Na stare dni pa ni več šival, ker mu nihče dal ni. Včasih mu je kaka vaška ženica še prinesla kako odejo podšiti ali kake petelinove hlače za otroke zakrpati, za plačilo pa je dobil latvico mleka in kos rženega kruha.

Jera je bila dosti mlajša od njega, in je hodila k imovitejšim hišam žeti, pleti in ravnati. Prisluzila si je mnogo žita in denarja, da bi prav lahko izhajala oba, pa Jera je bila skopa in ni privoščila svojemu možu ničesa in vedno je obirala „dedca“, po njivah in po hišah.

Vender ni bil Anton popolnem brez dela; vsako jutro je opravljal svoj neravno časten posel, in kako izurjen je bil in pripraven! Pobiral je namreč po cestah in potih kar je živina izgubljala. Na vse zgodaj si je oprtal na rame s svojimi rokami spleten košček, vzel v roko motiko in hajdi na delo! Strašno se mu je vselej mudilo in prelétal je vsa pota po vasi in okoli vasi kakor dvanajstleten deček. (Konec prih.)

Moje pesmi.

I.

Med pesnike silijo razne živali,
Nahaja med pevci se črv in koštrun;
Sedaj so pa še krokodila pozvali,
In skoro med pevci celo bo — kopun.

Jaz sem aligator, zverina koščena,
Ne cvilim, ne čivkam, mekati ne znam,
Doseže pa vender žival me nobena,
Močno rigajočo jaz štimo imam.

Ljubezni ne pojem, nikogar ne maram.
Saj to so neumne, bedaste stvari,
Požiram popotnike, zraven se staram,
In zraven trebušček se mi debeli.

Cigar ponositih nikdar ne zažigam,
To meni pobralo nabrano bi mast;
Napasen ob Gangu veselo zarigam,
Ko lačen sem, zopet se idem napast.

II.

Ker moj bratec krokodil,
V „Škratu“ nove pesmi poje,
Sem i jaz svoj rep zavil,
In zapel Vam bodem svoje.

V Indiji moj biva rod,
Vsak mi aligator pravi;
Tu učeni le gospod,
Me pozna, če s tem se bavi.

V temni ječi sem zaprt,
In zija lom razpostavljen.
Rešila me bo le smrt,
Pokopan bom malo slavljen.

Še ženiti se ne smem,
Tak sem kot menišec v celi.
Moji bratje se, to vem,
V Gangu ženijo veseli.

Smrti čakam grešnik star,
Zame svet veselja nema,
Svet, življenje, kaj mi mar!
Že sem dal slovo obema.

Aligator.

LISTEK.

K emancipaciji žensk.

V največem in najlepšem slovenskem mestu na Savi nastala je med ženskim spolom splošna agitacija proti napisu v železničnem kupeji „Za nekadilce“. S tem, da se je prezrl popolnoma krasni spol, ki mora uživati jednake pravice z moškimi. Ko je to izvedelo železnično vodstvo, poslalo je s fino maniro upisno polo, v katero naj se zapišejo one ženske, ki zahtevajo posebni kupe „Za nekadilke“. Pa glejte, kaj se zgodi! Niti jednega podpisa ni ulovilo preuljudno vodstvo železnično. Nekateri hudobni jeziki razlagajo si ta čudni preobrat naših Amazonk, respective Posavk tako, da že davno vse dame tega mesta s hlačami vred tudi pipo, mehur z gobo in kresilnim orodjem nosijo, odličneje pa celó bezalce za čiščenje pipe. Hlače so moškimi tedaj vzele, ko so na nočnem sprehodu v sosedni vasi negalantni kmečki fantje meščanske kavalirje v divji beg zapodili ter so jim mestne krasotice hrbet branile; pušilno pripravo so tudi pri tej priliki izgubili. Drugi hudobni jeziki govore, da se zato ne ločijo dame rade iz kupejev moškimi namenjenih, da tako v najbližji dotiki z moškimi jih tudi za svoje ideje pridobe.

Še tretji hudobni jeziki pa trdé, da naše dame zato ne zapuščajo moške družčine, ker si tolmačijo konec Göthejevega Fausta po svoje namreč:

Das Ewig-Männliche
Zieht uns hinan.

Jurčeki.

Po gojzdu se šetála sva
In jurčekov iskála sva;
Kar ona reče mi takó:
Kaj bo, ko gob ne bo!?

Jaz pa sem ji takisto djál:
Kaj človek bi se tega bal!
Ker kadar gobe ne rastó,
Pa šmarnice cvetó. —

Se kmalo vlegel bil je sneg,
Oj mrzli sneg na plan in breg;
Ne gob ne šmarnic ni biló,
Ker zeblo je hudó.

Ko pa prišla je spet pomlád,
Je zginil mrzli sneg z livád;
In šmarnice cvetele so,
In ptice pele so.

Jaz šmarnic nisem si iskál,
Ki bujni log jih je pognál:
Iz misli ni nikakor šla
Mi moja ljubica.

Ko vlegel se je prvi sneg
Jeseni bil na plan in breg,
Po jurčke šla je v novi svet,
In z njo pa — mlad kadét.

Koštrun.

„Škrat“ pred vratmi.

Ljudje govoré, da ni lepo, ako kdo pred vratmi posluša pogovore bodi si tujih ali znanih ljudi, še nedostojnejše pa je skozi ključalnico pogledavati v tuje prostore. Vse to ima „Škrat“ v mazinci, pa tudi še več. On

dobro vé, kaj je lepo in dostojno, pa tudi vé, kaj je nasprotno. Zato pa tudi malokdaj utika svoj nos v družinske razmere ter jih potem razsiplja med svet; ali kadar se godi kaj tako imenitnega, tako zanimivega — posebno za Slovence — tedaj si ne more kaj, da ne bi poškilil skozi ključalnico, kajti radovednost je le radovednost in prevlada celo dostojnost.

Tako je šel zadnje dni „Škrat“ dobre volje, kakor navadno, skozi zvezdo proti kazni — pa ni bil namenjen v kazino, temveč v čitalnico na „durgel“. — Vse je bilo tiho okoli, a iz kazine se je čulo ropotanje, kričanje in vzdihovanje. Kdo bi se vzdržal, da ne bi šel pogledati, kaj se godi? „Škrat“ že ne! Počasi in previdno se priplazi do vrat, od koder so prihajali omenjeni kriki, ter poluka pri ključalnici s svojim najlepšim kurjim očescem v sobo. Kaj vidi?! Resnih in modrih obrazov so stali in sedeli tu vse navskriž svetovnoznaní politiki in družabniki konstitucionalnega društva, gg.: dr. Schafffer, dr. Suppppan, Deschmann, Linhart, Binder, dr. Schrey, Binder, Linhart Deschmann, dr. Suppppan, dr. Schafffer in drugi ter javkali in tožili o preganjanji in zatiranji trdih — buč — ljubljanskih Nemcev. Solze so pritekale pri durih in vzdihovanje se je čulo v nebó. „Škrat“ pa je stopil na prste, da bi ne utonil ter poslušal, kaj se bodo vendar dogovorili in ukrenili zatirani Nemci. — Tedaj stopi predsednik dr. Schafffer na stol ter pripoveduje zbranim trpinom delovanje — a ne svoje — temveč sovraženih Slovencev, kateri so jih tako neusmiljeno, kakor stenice, šurke in drugo golazen pregnali z raznih mestnih in deželnih stolov; Slovencev, kateri ne znajo delati niti dolgov, še manj kaj družega. Razne napake Slovencev je našteval na prste na roki, katerih pa je bilo toliko, da mu je naposled na rokah še prstov nedostajalo ter je moral sezuti čevlje, da je tako nadaljeval svoje štetje.

Dolgo je trajalo to obrekovanje in „Škratu“ so že noge otrpnile in zaspale, naposled pa vendar konča predsednik svoj monolog in za njim ustane Deschmann, a ne da bi govoril, temveč segel je v žep, vrgel groš na krožnik za brzozjav Čukuvemu Tomažu ter odhajaje vzdihnil: „Es ist halt a Gfrett!“ „Škrat“ pa se je potisnil v kot ter čakal, da odide krdelce; potem pa je tudi sam pobral otrpnene noge, vrgel jih čez ramo ter odšel v čitalnico, kamor je ustopil ravno, ko je bil „Kreuz adut“.

ŠKRATOGRAMI.

Ljubljana. Kranjska hranilnica je „darovala“ vsem narodnim društvom ogromne vsote; posebno pa se je ozirala na „Narodno šolo“.

Gorica: Goriški gimnazijski vodja se je pridružil s svojo dvojačico slovenskim dijakom, da so kupili „Krilanu“ belo-modro-rdeče trakove s slovenskim napisom.

Celovec: Schütz nabira groše za „Ehrengeschek“ Bismarcku. Pa menda mu ne mislijo Celovčani kupiti palice, da bi jih zopet naklestil, kakor jih je že leta 1886.

Dunaj: Tukajšnji židje so nabrali 2000 gld. za „Narodni Dom“ v Ljubljani.

Berolin: Bismarckov Tiras je stekel in je že tudi nekaj ljudi oklal. Vse drugo je ostalo pri starem.

POGOVORI.

A.: „Kaj praviš, prijatelj, kdo uživa med Slovenci večjo slavo in popularnost, pesnik S. Gregorčič ali kritik njegov dr. Mahnič?“

B.: „Brez dvombe dr. Mahnič!“

A.: „Kako to?“

B.: „Pomisli, Gregorčič je imel v čitalnici ljubljanski samo jeden večer, dr. Mahnič pa v „Slovincu“ dvanajst in pa še „dodatek“.

A.: „Ha, ha, — „dodatek“.

182

A.: „Ali veš, da je kranjska hranilnica zavrgla prošnjo „Slov. del. pevskega društva Slavec“, delavskemu izobrazevalnemu društvu, katero je bilo toli zapleteno v zadnjo anarhistično pravdo, pa poklonila zopet 50 gld.

B.: „Zakaj neki to?“

A.: „Zató, da se bodo udje omenjenega društva bolj „izobrazili“ v nemščini, in da je ne bodo tako lomili pri prihodnji anarhistični pravdi, kakor se je godilo zadnjič v Celovci.“

B.: „Le tako naprej, gospóda nemškutarska.“

DROBIŽ.

V tihi noči.

Sinoči sem sedel v veseli družbi v gostilni na šenpeterski cesti. Pili smo, da se nam je kar grlo sušilo; jedi pa smo imeli toliko, da mi je po želodci piskalo.

Prijetno je bilo, in neverjetno hitro je potekala ura za uro, med nami pa so

se vrstili govori, kakor v redutni dvorani — kadar je prazna, ali pa pri — —. Nihče od nas še ni mislil na dom, ko nas opozori velika ura za durmi, da gredo v Ameriki ravno sedaj h kosilu, a nam bode treba iti k počitku. Počasi smo začeli lesti izza mize ter se pomikati proti durim, dokler nismo stali sredi šentpeterske ceste. Toda, o groza! Tema je bila taka, da niti lastnega hrbta nisem videl. Kaj mi je bilo storiti? Prijatelji moji so stanovali v bližini in se hitro razšli po pet pedi visokih hišah; a jaz, ubožec, stanoval sem ravno na nasprotnem konci briljantno razsvitljene Ljubljane. Premišljal sem in

premišljal, naposled pa mi razsvetli rešilna misel zamotane možjane. Tekel sem, kar so mi dopuščale kratke noge domov, vzel ondu zaprašeno svetilnico in svinčnik, ter hitel na mesto, kjer sem ravnokar premišljal svojo temno usodo, ter posnel temo, katera razprostira svoja črna krila o polnoči in tudi še pred na šentpeterski cesti in katere krasno ilustracijo smo priobčili spodaj.

■ ■ ■

Gosp. L. B. v L.

V temi lahko spozna te vsak,
Da si med nami pravi spak;
Te dru'ga ni kot širna usta,
A ti si pa postava pusta!

Če zakričim, ti stisneš rep,
Srcé ti skoči v hlačin žep! —
Pa le govóri, le govóri,
In za vsakdanji kruh se bóri;
Kedo se neki zate briga,
Ti si in boš ostal nam — figa!

S. N. T.

LISTNICA.

Vse častite gospode sotrudnike pod izmišljenimi imeni prosimo najuljudneje, da blagovolé pridejati svoj natančen naslov, da jim bomo mogli redno pošiljati „Škrata“.

Pojasnilo.

Podpisani odbor si usoja najuljudneje naznanjati slavnemu občinstvu ljubljanskemu, da nikakor ne sprejme v svoje društvo „tajčkrajnarjev“, niti „krajntajčarjev“, kateri kljub vsem prošnjam in agitaciji, akoprav se jim ponudi društvena obleka brezplačno, nečejo pristopiti za družabnike. Sprejme se pa vsak drugi, ne gledé na politično mišljenje njegovo, bodisi Mahdi sam ali pa njegov pristaš, tudi Zulu-Kafrov se ne branimo. Kdor hoče pristopiti, naj se še letos oglasi, ker ne vemo kdaj bomo zmrznili.

Odbor „Tajčeverajturna“.

Tožen vzdih prebivalca na šentpeterski cesti:

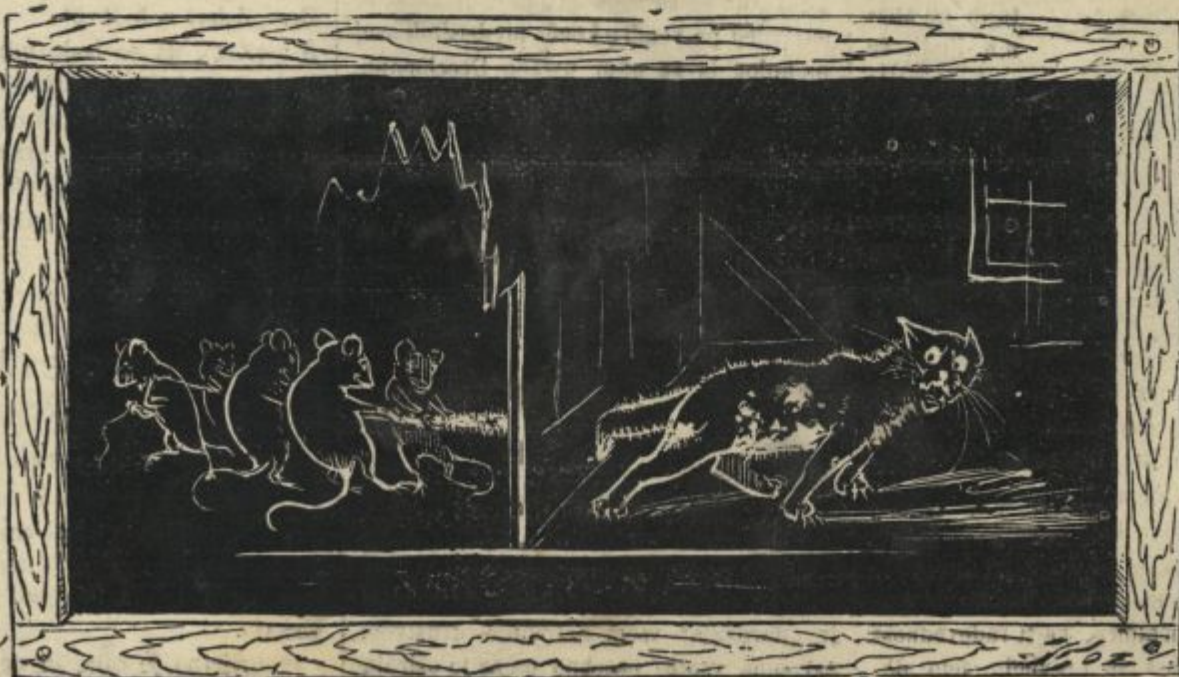
O pridi luna blede, razsvetli noč temno,
Če ne, ob vogel hiše razbijem si glavó!

Spreten „turnartajč“,

sposoben napraviti najmanj pet kozolcev, nekoliko mačjih skokov in uzdigniti vsaj kakih devet britev z mazincem — prednost imajo oni, ki znajo tudi nekoliko briti in striči — sprejme se takoj z ugodnimi pogoji v neki brivnici, v kateri, pove uredništvo. — Sprejme se pa nekje drugje tudi več velikih in majhnih, debelih in suhih, a mladih in lepih kuharic. Znati jim je pa treba nekoliko kuhati. Za vse te službe in tudi še za mnoge druge, pove

uredništvo „Škrata“.

Golazen odpravlja pismeno ljubljanski „Wochenblatt“.

Mišja osveta.

Otekline v žepih odpravlja „Ljubljanski List“.